

دانشکده پزشکی
قالب نگارش طرح درس ترمی

عنوان درس: آناتومی اندام فوقانی

مخاطبان: دانشجویان دکترای حرفه ای پزشکی پردیس ترم 3
تعداد واحد: (یا سهم استاد از واحد): 0/75 واحد از 1/5 واحد
نظری

ساعت پاسخگویی به سوالات فراگیر: شنبه سه شنبه 2-10
زمان ارائه درس: (روز، ساعت و نیمسال تحصیلی): نیمسال اول

95-96 شنبه ها 10-12

مدرس: دکتر شیوا روشنخواه

درس و پیش نیاز: ندارد

هدف کلی دوره: شناخت ساختار تشریحی اندام فوقانی بدن انسان در وضعیت طبیعی به منظور شناخت عملکرد سیستم های بدن و بررسی و شناخت اختلالات ناشی از بیماریها از جمله بیماریهای اسکلتی و عضلانی

اهداف کلی جلسات : (جهت هر جلسه یک هدف)

- 1- آشنایی با علم آناتومی، چگونگی مطالعه آناتومی و اصطلاحات آن
- 2- آشنایی با استخوان های اندام فوقانی (اسکاپولا، کلاویکولا، هومروس)
- 3- آشنایی با استخوان های اندام فوقانی (رادیوس، اولنا، استخوان های مچ دست، متاکارپ، انگشتان)
- 4- آشنایی با عضلات و فاشیاهای ناحیه سینه ای و عضلات ناحیه اسکاپولار و عروق آکزیلاری
- 5- آشنایی با ساختار شبکه عصبی بازویی و ساختمان های بخش قدامی بازو
- 6- آشنایی با ساختمان های حفره کوبیتال و بخش عقبی بازو
- 7- آشنایی با ساختمان های بخش قدامی ساعد
- 8- آشنایی با ساختمان های بخش خلفی ساعد

9- آشنایی با عضلات کف دست و ساختمان های عروق و اعصاب کف دست و لنگ اندام فوقانی

10- آشنایی با مفاصل اندام فوقانی

اهداف ویژه به تفکیک اهداف کلی هر جلسه:

1- **هدف کلی جلسه اول:** آشنایی با علم آناتومی، چگونگی مطالعه آناتومی و اصطلاحات آن

اهداف ویژه جلسه اول: مختصری از تاریخچه آناتومی را شرح دهد. اهمیت تصویرسازی و تجسم را در یادگیری آناتومی توضیح دهد. مفاهیم آناتومی سطحی و عمقی و نشانه گذاری سطحی را شرح دهد. مفهوم یک ساختار آناتومی را توضیح دهد. چگونگی یادگیری آناتومی سه بعدی را با مثال هایی شرح دهد. زیرگروه های آناتومی را نام ببرد. شیوه های مطالعه آناتومی دستگامی و موضعی را شرح دهد. اصطلاحات رایج در علم آناتومی را توضیح دهد و مثال هایی برای آن نام ببرد. سطوح، محورها، حرکات و اصطلاحات مربوط به آن را نشان دهد.

2- **هدف کلی جلسه دوم:** آشنایی با استخوان های اندام فوقانی (

اسکاپولا، کلاویکولا، هومروس)

اهداف ویژه جلسه دوم: چگونگی درجاگذاری استخوان کلاویکول را نشان دهد. نحوه مفصل شدن استخوان ترقوه را مشخص نماید. سطوح، کناره ها و مشخصه های ترقوه را نشان دهد. آناتومی سطحی آنرا مشخص کند. چگونگی درجاگذاری استخوان اسکاپولا را نشان دهد. نحوه مفصل شدن استخوان کتف را مشخص نماید. سطوح، کناره ها و مشخصه های اسکاپولا را نشان دهد. آناتومی سطحی آنرا مشخص کند. چگونگی درجاگذاری استخوان هومروس را نشان دهد. نحوه مفصل شدن استخوان هومروس را مشخص نماید. سطوح، کناره ها و مشخصه های هومروس را نشان دهد. آناتومی سطحی آنرا مشخص کند. انواع آسیب های مربوط به استخوان بازو را نام ببرد

3- **هدف کلی جلسه سوم:** آشنایی با استخوان های اندام فوقانی (

رادیوس، اولنا، استخوان های مچ دست، متاکارپ، انگشتان)

اهداف ویژه جلسه سوم: چگونگی درجاگذاری استخوان های ساعد را نشان دهد. نحوه مفصل شدن استخوان های ساعد را مشخص نماید. سطوح، کناره ها و مشخصه های هریک از استخوان های ساعد را نشان دهد. آناتومی سطحی آنها را مشخص کند. انواع آسیب های

مربوط به استخوان هاي ساعد را نام ببرد. استخوان هاي مچ دست را نام گذاري نمايد. موقعيت استخوان هاي مچ دست را مشخص نمايد. چگونگي مفصل شدن استخوان هاي مچ دست را با يکديگر شرح دهد. ويژگي هاي مهم هر يك از استخوان ها را مشخص نمايد. موقعيت استخوان هاي کف دست را مشخص نمايد. موقعيت استخوان هاي انگشتان و نام گذاري و شماره گذاري آنها را مشخص نمايد. چگونگي مفصل شدن استخوان هاي کف دست را با يکديگر شرح دهد. چگونگي مفصل شدن استخوان هاي انگشتان را با يکديگر شرح دهد.

4- هدف کلی جلسه چهارم: آشنايي با عضلات و فاشياهاي ناحيه سينه

اي وعضلات ناحيه اسکاپولار و عروق آکزیلار
اهداف ویژه جلسه چهارم: فاشيا، انواع فاشياي سطحي و عمقي و اهميت آنها را شرح دهد. اهميت فاشيا و چگونگي شکل گيري يك کمپارتمنت را شرح دهد. موقعيت فاشياي کلاويپکتورال را مشخص نمايد. موقعيت عضلات ناحيه سينه (پکتورال ها، سراتوس آنتريور) مشخص نمايد. اتصالات کامل اين عضلات را مشخص نمايد. عصب هر عضله را نام ببرد. اعمال اصلي و فرعي هر عضله را نام ببرد. عمل عضلات را در فعاليت هاي روزانه توضيح دهد. مجاورات اين عضلات را نام ببرد. آناتومي باليني ناحيه سينه اي را توضيح دهد. موقعيت هر يك از عضلات ناحيه اسکاپولار را مشخص نمايد. اتصالات کامل اين عضلات (دلتوئيد، اسپایناتوس ها، ترس ها، رومبوتويدها، تراپزیوس، لاتيسموس دورسي) را مشخص نمايد. عصب هر عضله را نام ببرد اعمال اصلي و فرعي هر عضله را نام ببرد. عمل عضلات را در فعاليت هاي روزانه توضيح دهد. عضلات روتاتور کاف و اهميت آنها را شرح دهد.

5- هدف کلی جلسه پنجم: آشنايي با ساختار شبکه عصبی بازویی و

ساختمان هاي بخش قدامی بازو

اهداف ویژه جلسه پنجم: چگونگي شکل گيري شبکه عصبی بازویی را شرح دهد. نحوه تشکيل قسمت هاي مختلف (ريشه ها، تنه، طناب ها و 000) شبکه عصبی بازو را توضيح دهد. مجاورات مهم شبکه عصبی را نام ببرد. شاخه هاي عصبی جدا شده از هر قسمت شبکه را نام ببرد. مشخصه هاي هر شاخه عصبی (سگمان ها، حسي و حرکتی، مسير و موقعيت آنرا توضيح دهد. مسير هريك از شاخه ها را مشخص نمايد. هر شاخه را از نظر حسي يا حرکتی شرح دهد. آسیب شبکه عصب بازویی را نام ببرد. بخش هاي مختلف ناحيه

بازو را تعیین نماید. فاشیاهای ناحیه بازو را مشخص نماید. موقعیت عضلات ناحیه جلویی بازو را مشخص نماید. اتصالات کامل این عضلات (براکیال، بیسپس و کورا کوبراکیالیس) را مشخص نماید. عصب هر عضله را نام ببرد. اعمال اصلی و فرعی هر عضله را نام ببرد. عمل عضلات را در فعالیت های روزانه توضیح دهد. عروق ناحیه جلویی بازو را شرح دهد. موقعیت و مجاورات سرخرگ براکیال توضیح دهد. شاخه های سرخرگی و مسیر هر یک را تعیین نماید. عصب موسکولوکتانئوس و مسیر آن را تعیین نماید. اعصابی که از این بخش بازو می گذرند را مشخص نماید. مجاورات اعصاب ناحیه جلویی بازو را نام ببرد.

6- هدف کلی جلسه ششم: آشنایی با ساختمان های حفره کوبیتال و

بخش عقبی بازو

اهداف ویژه جلسه ششم: موقعیت حفره کوبیتال را مشخص نماید.

محتویات داخل حفره کوبیتال را نام ببرد. مجاورات هر یک از ساختمان های داخل حفره را نام ببرد. موقعیت عضلات ناحیه عقبی بازو را مشخص نماید. اتصالات کامل این عضلات (تریسپس) را مشخص نماید. عصب هر عضله را نام ببرد. اعمال اصلی و فرعی هر عضله را نام ببرد. عمل عضلات را در فعالیت های روزانه توضیح دهد. عروق ناحیه عقبی بازو را شرح دهد. شاخه های سرخرگی و مسیر هر یک را تعیین نماید. مسیر و موقعیت عصب رادیال را شرح دهد. مجاورات عروق و اعصاب ناحیه عقب بازو را نام ببرد.

7- هدف کلی جلسه هفتم: آشنایی با ساختمان های بخش قدامی ساعد

اهداف ویژه جلسه هفتم: موقعیت عضلات ناحیه جلویی ساعد را مشخص

نماید. چگونگی گروه بندی (فلکسور و پروناتور) این عضلات را شرح دهد. اتصالات کامل این عضلات را مشخص نماید. عصب هر عضله را نام ببرد. اعمال اصلی و فرعی هر عضله را نام ببرد. عمل عضلات را در فعالیت های روزانه توضیح دهد. عروق ناحیه جلویی ساعد را شرح دهد. موقعیت و مجاورات سرخرگ های رادیال و اولنار توضیح دهد. شاخه های سرخرگی و مسیر هر یک را تعیین نماید. مسیر و موقعیت اعصاب مدیان و اولنار را تعیین نماید. موقعیت شاخه های عصبی آنها را مشخص نماید. مجاورات اعصاب و عروق ناحیه جلویی ساعد را نام ببرد.

8- هدف کلی جلسه هشتم: آشنایی با ساختمان های بخش خلفی ساعد

اهداف ویژه جلسه هشتم: موقعیت عضلات ناحیه عقب ساعد را مشخص

نماید. اتصالات کامل این عضلات را مشخص نماید. عصب هر عضله را نام ببرد. اعمال اصلی و فرعی هر عضله را نام ببرد. عمل عضلات را در فعالیت های روزانه توضیح دهد. عروق ناحیه عقب ساعد را شرح دهد. موقعیت و مجاورت سرخرگ ناحیه عقبی ساعد را توضیح دهد. شاخه های سرخرگی و مسیر هریک را تعیین نماید. مسیر عصب رادیال را تعیین نماید. موقعیت شاخه های عصبی آنها را مشخص نماید. مجاورت اعصاب ناحیه عقب ساعد را نام ببرد.

9- هدف کلی جلسه نهم: آشنایی با عضلات کف دست و ساختمان های

عروق و اعصاب کف دست و لنگ اندام فوقانی

اهداف ویژه جلسه نهم: وضعیت فاشیای عمقی در دست را شرح دهد.

رتیناکولوم ها و اتصالات آنها را توضیح دهد. ساختمان هایی که از زیر رتیناکولوم ها می گذرد و مجاورت هریک را شرح دهد. موقعیت تونل کارپال را شرح دهد. محتویات این تونل و مجاورت آن را نام ببرد. عضلات ناحیه تنار هایپوتنار و دیگر عضلات را نام ببرد. اتصالات کامل این عضلات را مشخص نماید. عصب هر عضله را نام ببرد. اعمال اصلی و فرعی هر عضله را نام ببرد. عمل عضلات را در فعالیت های روزانه توضیح دهد. موقعیت سرخرگ های ناحیه کف دست و قوس های آن را شرح دهد. شکل گیری قوس های عروقی سطحی و عمقی را توضیح دهد. شاخه های جدا شده از قوس های سطحی و عمقی را مشخص نماید. مجاورت قوس های سرخرگی را نام ببرد. مسیر هریک از این شاخه ها را مشخص نماید. مسیر و موقعیت اعصاب مدیان و اولنار و شاخه های جدا شده از هریک را شرح دهد. چگونگی توزیع هر یک از شاخه های عصبی را مشخص نماید. سیاهرگ های عمقی اندام را مشخص نماید. سیاهرگ های سطحی اندام بالایی را نام ببرد. موقعیت و نحوه شکل گیری هر سیاهرگ را مشخص نماید. چگونگی تخلیه خون سیاهرگی را توضیح دهد. مختصری از چگونگی تکامل اندام را شرح دهد. اهمیت درماتوم را در عصب دهی جلدي شرح دهد. عصب دهی جلدي هر ناحیه از اندام بالایی را مشخص نماید. موقعیت عقده های لنفاوی اندام بالایی را مشخص نماید. چگونگی تخلیه لنفبه عقده های بعدی را توضیح دهد.

10- هدف کلی جلسه دهم: آشنایی با مفاصل اندام فوقانی

اهداف ویژه جلسه دهم: تعریف مفصل را بیان نماید. انواع مفاصل را

از نظر نوع مفصل توضیح دهد. برای هر نوع مفصل نمونه های را مشخص

نماید. ویژگی های مفاصل سینوویال را نام ببرد. اهمیت رباط ها را در

مفاصل توضیح دهد. انواع مفصل سینویال را از نظر حرکت و شکل مفصل مشخص نماید. برای هر یک از انواع مفاصل سینویال مثال هایی بیان نماید. محور های مفاصل سینویال را مشخص نماید و حرکات حول هر مفصل را نام ببرد. دامنه حرکتی هر مفصل را مشخص نماید.

در پایان دانشجو قادر باشد

- 1- مختصری از تاریخچه آناتومی را شرح دهد
- 2- اهمیت تصویر سازی و تجسم را در یادگیری آناتومی توضیح دهد
- 3- مفاهیم آناتومی سطحی و عمقی را شرح دهد
- 4- مفهوم یک ساختار آناتومی را شرح دهد
- 5- زیر گروه های آناتومی را توضیح دهد.
- 6- استخوان شناسی استخوان های ترقوه و کتف و بازو و ساعد و مچ و دست را شرح دهد.
- 7- عضلات ناحیه پکتورال، اسکاپولار، بازو و ساعد و دست را شرح داده عمل و عصبدهی هر یک را توضیح دهد.
- 8- عروق و اعصاب موجود در اندام فوقانی را شرح دهد.
- 9- تخلیه وریدی و لنفاتیک اندام فوقانی را شرح دهد.
- 10- مفاصل اندام فوقانی را توضیح دهد.

منابع: 1- آناتومی گری برای دانشجویان پزشکی جلد دوم اندام فوقانی و تحتانی

2- آناتومی اسنل برای دانشجویان پزشکی جلد دوم اندام فوقانی و تحتانی

3- اطلس زبوتا جلد اول و دوم

روش تدریس: روش تدریس استاد محوری به شکل سخنرانی و پرسش و پاسخ و حل مسئله

وسایل آموزشی: مولاژ، کاداور، ویدیو پروژکتور و وایت برد

سنجش و ارزشیابی آزمون

ساعت	تاریخ	سهم از نمره کل (بر حسب درصد)	روش	آزمون
///////// /////////	پایان هر جلسه	2	تشریحی کوتاه چندگزینه ای	کوئیز
	وسط ترم	4	چند گزینه ای	آزمون میان دوره
	پایان ترم	12	چند گزینه ای	آزمون پایان ترم
	هر جلسه	2	پرسش و پاسخ	حضور فعال در کلاس

مقررات کلاس و انتظارات از دانشجو:

حضور کلیه دانشجویان در تمامی جلسات الزامی بوده و دانشجویان بایستی در هر جلسه مطالب جلسات گذشته را مطالعه نموده و با آمادگی جهت پاسخ دادن به پرسشها و امتحانات سرکلاس حاضر شوند و همچنین تکالیف و تحقیق مربوط به درس آناتومی اندام را تهیه و تحویل نمایند.

جدول زمانبندی درس. آناتومی اندام فوقانی

جلسه	موضوع هر جلسه	مدرس
1	آشنایی با علم آناتومی، چگونگی مطالعه آناتومی و اصطلاحات آن	دکتر شیوا روشنخواه
2	آشنایی با استخوان های اندام فوقانی (اسکاپولا، کلاویکولا، هومروس)	دکتر شیوا روشنخواه
3	آشنایی با استخوان های اندام فوقانی (رادیوس، اولنا، استخوان های مچ دست، متاکارپ، انگشتان)	دکتر شیوا روشنخواه
4	آشنایی با عضلات و فاشیاهای ناحیه سینه ای و عضلات ناحیه اسکاپولار و عروق آکزیلاری	دکتر شیوا روشنخواه
5	آشنایی با ساختار شبکه عصبی بازویی و ساختمان های بخش قدامی بازو	دکتر شیوا روشنخواه
6	آشنایی با ساختمان های حفره کوبیتال و بخش عقبی بازو	دکتر شیوا روشنخواه
7	آشنایی با ساختمان های بخش قدامی ساعد	دکتر شیوا روشنخواه
8	آشنایی با ساختمان های بخش خلفی ساعد	دکتر شیوا روشنخواه
9	آشنایی با عضلات کف دست و ساختمان های عروق و اعصاب کف دست و لئف اندام فوقانی	دکتر شیوا روشنخواه
10	آشنایی با مفاصل اندام فوقانی	دکتر شیوا روشنخواه

بسمه تعالی

برنامه تئوری آناتومی اندام پزشکی نیمسال دوم 94-95 مدرس: دکتر شیوا روشنخواه
امتحان اندام فوقانی 95/8/22

روز ها	تاریخ	مبحث مورد بحث
شنبه	95/6/27	کلیات استخوان شناسی اندام فوقانی (اسکاپولا، کلاویکولا، هومروس)
شنبه	95/7/3	استخوان شناسی اندام فوقانی (اولنا، رادیوس، میچ و کف دست و انگشتان)
شنبه	95/7/10	ناحیه آگزیلا - عروق و اعصاب
شنبه	95/7/17	عضلات و عناصر قدام و خلف بازو
شنبه	95/7/24	حفره کوبیتال - عضلات قدام ساعد
شنبه	95/8/1	عضلات خلف ساعد و عروق و اعصاب ساعد
شنبه	95/8/8	دست، عروق و اعصاب و لنفاتیک
شنبه	95/8/15	مفاصل اندام فوقانی

بسمه تعالی

برنامه کلاس های عملی اندام فوقانی دانشجویان پزشکی
 نیمسال دوم سال تحصیلی 95-96
 نحوه ارزیابی: کوئیز هر هفته، امتحان پایان ترم
 مدرس: خانم دکتر شیوا روشنخواه

موضوع	تاریخ	ردیف
استخوان شناسی اندام فوقانی Clavicle : در جا گذاری، سطوح، کناره ها و انتهاها Scapula : در جا گذاری، سطوح، کناره ها، زوایا و زوائد Humerus : در جا گذاری، انتهای فوقانی، انتهای تحتانی و تنه آن	95/7/3	1
ادامه استخوان شناسی اندام فوقانی Radial : در جا گذاری، انتهای فوقانی، انتهای تحتانی و تنه آن Ulna : در جا گذاری، انتهای فوقانی، انتهای تحتانی و تنه آن Hand : استخوان های مچ دست، کف دست و بند انگشتان	95/7/10	2
حفره آگزیلا دیواره ها: پکتورال، اسکاپولار، توراسیک و لترال ناحیه کتف: عضلات تراپزیوس، دلتوئید، رومبئوئیدها و... فضاهای سه گوش و چهار گوش و محتویات آنها	95/7/17	3
ادامه حفره آگزیلا محتوی: شبکه براکیال (ریشه، تنه، طناب و شاخه های آن) محتوی: شریان آگزیلاری و شاخه های آن، ورید آگزیلاری	95/7/24	4
ناحیه بازو کمپارتمان قدامی: عضلات بایسپس، کوراکوبراکیالیس و براکیالیس کمپارتمان خلفی: عضله تریسپس عروق و اعصاب: شریان براکیال، اعصاب موسکولوکوتانئوس، مدین، اولنا و رادیال	95/8/1	5
ناحیه ساعد کمپارتمان قدامی: عضلات گروه سطحی و عمقی عروق و اعصاب: شریان های رادیال، اولنار، اعصاب اولنار و مدین حفره کوبیتال: محدوده و محتویات آن	95/8/8	6
ادامه ناحیه ساعد کمپارتمان خلفی: عضلات گروه سطحی و عمقی عروق و اعصاب: شریان بین استخوانی خلفی، عصب رادیال، شریان ها ناحیه دست: نیام کف دستی، عضلات تنار، هیپوتنار و لومبریکال ها، قوس شریانی	95/8/15	7

